

دیوان تنویر بخاری

تنویر بخاری

پنجابی کلچرل سنٹر (رجسٹرڈ)
کڑیال کلاں، براہ شینخو پورہ

دیوان تنویر بخاری

تنویر بخاری

پنجابی کلچرل سنٹر (رجسٹرڈ)
کڑیال کلاں، براہ شیخوپورہ

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

کتاب داناں..... دیوان تنویر بخاری
 موضوع..... غزلاں
 شاعر..... تنویر بخاری
 کمپوزنگ..... سالک تنویر بخاری
 مرتب..... پیر فقیر ویر سپاہی
 وٹوں..... پنجابی کلچرل سنٹر (رجسٹرڈ)
 کڑیال کلاں، براہ شیخوپورہ
 ☆ وارث پرهیا (رجسٹرڈ)
 جنڈیالا شیرخان، ضلع شیخوپورہ
 چھپن ورہا..... 2013ء

دیوان بارے

”دیوان“ فارسی زبان دالفظ اے؛ جیہڑ اکئیاں معنیاں وچ ورتیند اے؛ جو یں:

(1) شاہی دربار جتھے بادشاہ دی عدالت لگدی سی

(2) حکومت دا کوئی رکن، وزیر

(3) محکمہ مال داوڈا افسر

(4) حکومتی پرکھ پڑتال دا دفتر، دفتر محاسبہ

(5) محکمہ، شعبہ، محکمے دا انچارج

(6) لوکاں دے جمع ہوون دی جاگہ، نشست گاہ

(7) شاعر دے کلام دا مجموعہ، مجموعہ کلام

ادبی اصطلاح وچ ”دیوان“ اوس کتاب نوں آکھدے نیں؛ جیہدے وچ کسے شاعر دیاں غزلاں ردیف وار (الف توں یے تیکن) درج ہوون۔

دیوان مرتب کرن دارواج فارسی شاعری توں ٹریا، فارسی دی ریساریسی اُردو شاعراں نے وی اپنے دیوان مرتب کیتے۔ اُردو دے اکثر دیواناں وچ ردیف وار غزلاں توں بعد شاعری دیاں دو جیاں صنفیاں وی درج نیں؛ جو یں ”دیوانِ غالب“ وچ قصیدے، قطعے تے رباعیاں وغیرہ وی شامل نیں۔

پنجابی وچ سبھ توں پہلا دیوان میاں مولا بخش کشتہ ہوراں دی تخلیق اے؛ جیہڑ 1903ء وچ چھپیا۔ ایہدے وچ غزلاں توں اڈنظماں وغیرہ وی شامل سن۔ پاکستان بنن توں بعد ڈاکٹر رشید انور ہوراں دیاں پنجابی غزلاں دا دیوان ”یاداں“ دے نال 1976ء وچ چھپیا۔ ایہہ دو جا دیوان سی۔ پنجابی غزلاں دا تیجا دیوان

سرفراز علی حسین دا اے جیہڑا ”ناڈ“ دے ناں نال 1988ء وچ چھاپے چڑھیا۔ بعد وچ اوہناں کجھ نویاں غزلاں لکھ کے اوہناں وچ ”ناڈ“ والیاں غزلاں وی شامل کر کے ”پریم گرنٹھ“ دے ناں نال غزلاں دا اک نواں مجموعے چھاپیا پر ”ناڈ“ توں بعد والیاں غزلاں ردیف وار درج نہ کیتیاں، انج ایہہ مجموعہ ”دیوان“ بن دا بن دارہ گیا۔

اکیسویں صدی دی پہلی دہائی وچ اقبال نجمی ہوراں دا دیوان ”تن وستی وچ درد بلاواں“ دے ناں نال چھپیا۔ ایہہ چوتھا دیوان سی۔ پنجواں دیوان پروفیسر رمضان شاہ کر ہوراں دا اے جیہڑا ”کنڈیاریے پنڈے“ دے ناں نال چھپیا۔ چھیواں دیوان ڈاکٹر حفیظ احمد باجوہ دا اے جیہڑا ”نعتاں داخل“ دے ناں نال شائع ہويا۔ ستواں دیوان ”اللہ سوہنا“ دے ناں نال چھپیا جیہڑا اقبال نجمی ہوراں دی تخلیق اے۔ اٹھواں دیوان شارق نظامی ہوراں 2010ء وچ ”دیوان شارق“ دے ناں نال چھپوایا۔

میں اپنے گھمرو و پنے وچ (1965ء دے لاگے) اپنیاں پنجابی غزلاں دا دیوان مرتب کیتا سی جیہدے وچ دوسو غزلاں سن پر ایہہ چھپ نہ سکیا تے کوئی بلی چک کے لے گیا۔

میرا دوسو پنجابی غزلاں دا مجموعہ ”شیشہ“ 1980ء وچ چھپیا۔ ایہہ یاں غزلاں دی ترتیب حروف تہجی دے مطابق سی، یعنی پہلے الف توں شروع ہون والیاں غزلاں، فیر بے تے توں یے تیکن۔ ردیف کیوں جے شعراں دے اخیر تے ہندی اے، ایس واسطے ایہناں غزلاں نوں ردیف وار نہیں آکھیا جاسکدا۔ ایہو وجہ اے کہ میں ایس مجموعے نوں ”دیوان“ داناں نہیں دیتا۔

”دیوان شارق“ دے چھپن مگروں پنجابی غزلاں دے دیوان مرتب کرن دی اک ریس جیہی پے گئی۔ جناب بشیر باوا ہوری غزلاں دے دو دیوان مرتب کر کے کمپوز کرا چکے نیں جیہڑے اے تیکن چھاپے نہیں چڑھے۔ ایسے دوران ویر سپاہی ہوراں اعلان کیتا کہ اوہناں دا پندرہاں سو صفحے دا دیوان چھپ رہیا اے۔ ایہہ دیوان اوہناں کمپوز وی کر کرا لیا اے پر چھپیا اے تیکن نہیں۔ ایہدے نال ای شارق نظامی ہوراں دا دعویٰ اے کہ اوہناں دا دو جاد دیوان دو ہزار صفحے دا ہووے گا۔ بسکل ہوراں دیا اے کہ بشیر عابد ہوراں دا دیوان کمپوز ہو کے چھپن دے نیڑے وے۔

ہتھلا دیوان (دیوان تنویر بخاری) خورے رکتواں دیوان ہووے کیوں جے مینوں ایہہ نہیں پتا کہ ایہہ کدوں چھپنا اے۔ ایس دیوان دیاں ساریاں غزلاں ”وارث شاہی بحر“ وچ نیں۔ ایڈوں پہلاں اگے ای

بحر دیاں غزلاں دا کوئی دیوان سامنے نہیں آیا۔ ایہہ ساریاں غزلاں سدھیاں کمپیوٹر تے لتھیاں نیں۔ مینوں پتا اے کہ وارث شاہی بحر دے ہر مصرعے دے اخیر تے ”فعلن“ آؤنا چاہیدا اے تے آخری حرف ”اول“ (ا، و، ہ، ی، ے) ہووے تاں ترنم نال گایا جاسکدا اے، نہیں تاں ”رہا“ ٹٹ جاندا اے پر ساریاں ردیفیاں پوریاں کرن دی مجبوری پاروں مینوں آخر تے سالم حرف لیاؤنے پئے نیں۔ میتھوں پہلاں حضرت ڈاکٹر فقیر محمد فقیر حضرت پیر فضل گجراتی، حضرت علامہ غلام یعقوب انور تے ہور ڈھیر سارے بزرگاں نے وارث شاہی بحر دے آخری ج سالم حرفاں دی ورتوں کیتی اے جو یں خط، عاشق، قاصد وغیرہ۔

نور بخاری

18 اپریل 2013

پنجابی کلچرل سنٹر (رجسٹرڈ)

کڑیال کلاں براہ شیخوپورہ

آ

جائے وَلیا چار پُھیر میرا چتا! ایسراں زُلف کھلار کے آ
وچوں اصل دی جھلک نہ پوے مُولوں انج اپنا رُوپ شنگار کے آ

چل دِلا او چل کے مِیخانے جھٹ ماضی نوں منوں وسار کے آ
وچ نشے حیاتی نوں غرق کر کے چولا ہوند دا ذرا اُتار کے آ

جانا کتھے سُو ہونا اے اندرے ای جا فیر اِکوار پُکار کے آ
اوہ بولا اے اوہنوں سُنیجدا نہیں چیک چیک کے تے ٹاہراں مار کے آ

ننگے پیریں اے ٹرنا بھکھڑے تے ساڈے نال توں سوچ وچار کے آ
وچ راہ دے تھک کے نہیں بہنا نیت پکی ایہہ گھروں ای دھار کے آ

ایتھے کم نہیں ماڑیاں ڈھلڑاں دا وچ پڑ دے چھاتی اُبھار کے آ
نال اوسدے تیرا وی نال ہووے کسے وڈے بھلوان توں ہار کے آ

نہیں نکلدی کتی کپاہ وچوں جھٹ گھڑی تے اوہنوں دھتکار کے آ
بھانویں بہہ رہیں وڑ کے وچ حجرے اِکوار تے اوہنوں لکار کے آ

کھرا ہندا اے اوہو بخاریاوا پوے وچ بزار دے مُل جیہدا
پیا پیا ہو جاندا اے مال کھوٹا کہف والیاں کولوں نثار کے آ

الف

وچ مٹ ڈبو کے گھلنا اے ساقی سکا نہیں کسے نوں جان دینا
اوہناں لئی ایہہ نہیں اعلان جنہاں حصہ واری سر نہیں ورتان دینا

اکھیں مل کے اوس نوں ویکھیا نہیں، میں کیہڑا اے چور پچھان دینا
اوہ کون اے، کتھوں دا پتا ناہیں، میں نہیں جے کوئی بیان دینا

اکو وار نہیں جمن دا ڈنڈ بھرننا، ساری عمر اے فیر تاوان دینا
زری مفت لے جاندا نہیں کوئی، وہٹی نال ڈولی دے پیندا سامان دینا

میںوں نہیں جو چیزاں دا ناں آوندا، جو دینا جے آپے ای آن دینا
میرے حق چ چنگی اے شے جیہڑی، میںوں اوسے ای شے دا دان دینا

اکو اوسدی دی انگلی پھڑی رکھنی، اری غیر دے ول نہیں دھیان دینا
اسیں ہر غلامیوں چھٹ گئے آن ایدوں ودھ کیہ ہور قرآن دینا

من لئی اے مت تساڈڑی میں، کر ایناں گو ہور احسان دینا
متے ڈھاہ کے مونہہ چ لڈ دیوے، تسیں مے نہ اوہنوں پلان دینا

بہواں اٹھاں میں منکراں نال بھانویں، اپنا اثر نہیں میرے خمیر اُتے
میرے دل نے میںوں بخاریا او! مونہہ کعبیوں نہیں بھوان دینا

ریڑھے پیاں سُو ارباں وَرھے پتے بندہ اہجے وی ہال اے بے مَتا
 آؤن بھلک دی گل ایہہ کیہ جانے ایہدا ماضی وی حال اے بے مَتا

رہندا عقل دی حد توں پرے کدھرے کردا جیسی بھال اے بے مَتا
 جتاں چر نہیں مٹی دی میل دُھپدی 'رہندا ہر خیال اے بے مَتا

پیا تڑ دا پہنچ کے چن اُتے کر گیا کمال اے بے مَتا
 کہواں سُو راج نوں کیوں نہیں سر کردا؟ دیندا ہس کے ٹال اے بے مَتا

کہندا تارو آں شوہ سمندراں دا پیا تر دا کھال اے بے مَتا
 سچ سکيا نہیں پاتال توڑی کھندا عرشاں دے نال اے بے مَتا

ٹھوٹھا ساوی دا سامنے رکھ کے تے پیا لبھدا لال اے بے مَتا
 نہیں لبھدا کجھ تے ہر شے نوں پی جاندا ہنگال اے بے مَتا

پکڑ چھری بیدرد قصائی وانگوں کر دیندا حلال اے بے مَتا
 نہیں سمجھدا عشق دے فلسفے نوں ہندا حسن جمال اے بے مَتا

بڑے خواب اڈھورے نہیں رہ جاندا، مسلے سارے تے نہیں نال ہندا
 دیوے کیہ تنویر جواب کوئی جھل پنے دا سوال اے بے مَتا

اکھاں میٹ کے لے کے ذہن خالی، انج دفترے رہے تنویر بیٹھا
واندا ہو کے سوچ وچار کولوں، چویں دھوئیں تے کوئی فقیر بیٹھا

قیدی بن کے رہ گیا اوہ آپے جیہڑا زلف نوں سمجھ زنجیر بیٹھا
جہوں اپنی رتجھ دی نہیں لہھی، اوہ لے کے وارث دی ہیر بیٹھا

رند نس گئے ڈردے پلس کولوں، ساقی مپکدے وچ دِگیر بیٹھا
پے ویکھدے مجرا پیر ہوری، ملاں موج تھیں لیڑھدا کھیر بیٹھا

رُوپ اوسدا بڑا ای گاڑی سی، سارے جگ نوں کر اسیر بیٹھا
وقت اوہنوں وی چُپ کرا دتا، اج گٹھے وگاؤندا اے نیر بیٹھا

ویس بدل کے گودڑی لے اُتے، مُرشد پاک دی بن تصویر بیٹھا
اوہ تے مٹیوں ای مُونہہ لپیٹیا سی، تساں مجھیا جیس نوں پیر بیٹھا

بناں اٹکلوں بھانویں میں چھڈیا سی، میرا ٹھیک نشانے تے تیر بیٹھا
کہہ دتا میں سدھا ای رب اوہنوں، کول آن اوہ سنے سریر بیٹھا

جانا آؤنا سی کیہ تنویر کدھرے، مہندی پیراں نوں لگی رہی عمر ساری
میرے ہتھ نچلے سی نا تاہیوں، رہیاں ہو کے لیر کتیر بیٹھا

بڑی وار اے آکھیا بیلیاں نے اگے آہرے نہ خود نوں لا رکھنا
پے جاندا اے کدے گناہ کرنا، ہر ویلے نہ نال خدا رکھنا

مینوں مرشد نے ایہو سی حکم دتا، سدا بلھاں تے ایہو دُعا رکھا
جیہڑی گل نہیں تینوں پسند رہا! اوس گل توں مینوں بچا رکھنا

نرے رنگ نوں کون پسند کر دا، نال حُسن دے کوئی ادا رکھنا
ایڈی دھون اکڑان دی لوڑ ناہیں، بس کافی اے نظر جھکا رکھنا

کوئی کناں وی ہووے کھاں ٹل والا ہندا اوکھا اے بڑا بچا رکھنا
کوئی ہتھاں تے ہتھ نہ مار جاوے ہتھاں والے نوں ہتھ پکھڑا رکھنا

پیر اتے مداری نہیں اک جیہے، ایس گل نوں بوجھے بچ پا رکھنا
دھوڑ جاندا نہیں اکھاں دے وچ گھٹا، متے مٹی دا رب بنا رکھنا

بڑی چیز ایس توں نویکلی جہی، لازم سبھاں توں تینوں جدا رکھنا
سائیاں ڈر دے مارے بد بوکولوں، گھروں چک کے قبرے جا رکھنا

کہہ لے بیلیاں تائیں ہن رب بیلے، چل ہو گیا گھر نوں جان ویلا
دن لہن تے آیا تنویر ماہی! ہن ٹھیک نہیں پینگھ چڑھا رکھنا

ب

مار مار کے پیا جواوندا اے پیا کر کے پیا اے مار دا رب
ایس کھیڈ چوں خورے سو کیہ کڈھنا، دِنو دِن پیا جیہڑی کھلار دا رب

کر دیندا معشوق دا دل پتھر، موم کر کے عاشق نوں پیار دا رب
و کھو و کھری چا تاثیر دیندا، ہندا اگو اے پھل تے خار دا رب

اوس طرح دا نہیں نا صوفیاں دا، جیس طرح دا اے دُنیا دار دا رب
نہیں رَل کے کسے نوں بیہن دیندا، کیہو جہا اے خورے سنسار دا رب

جدوں سچ تے جھوٹھ دا پڑ پندا، اودوں آوندا اے کم اختیار دا رب
جدوں شر شرارتاں کرن لگے، اودوں نہیں جے خیر گزار دا رب

جان چھٹدی اے باہر والیاں توں، ہووے اندروں جدوں پکار دا رب
کھر جاندا اے جدوں وچکار بندہ، زنا کر دیندا آر پار دا رب

نہیں کسے وی بُت دے وِچ وڑ دا، بھار جسم دا نہیں سہار دا رب
وانگ تنبو دے ساریاں سراں اُتے، تیا رہندا اے نور انوار دا رب

لفظ چچویں لبھدے نہیں ہونے، رہندا ہوویں گا وِچ لغات دُبا
اودوں ہونا کیں توں تنویر کتھے، جدوں انبروں غزل اتار دا رب

پ

ڈنگ کھان دی عادت کپہ پئی سانوں، اسیں عمر بھر رہے آں پالدے سَپ
 کرو کئی وی سچ کے ہل سیوا، فطرت اپنی نہیں جے ٹالدے سَپ

بیٹھے حرف کتاباں سچ مار گنڈلی، تیری کالڑی زلف دے نالدے سَپ
 جدوں کسے پڑھا گونوں لڑ جاوے، ویکھدا وچ خیال دے سَپ

ڈنگ سامنے ہو کے مار دے نہیں، ماضی نالوں وی زہری نہیں حال دے سَپ
 کدے ہندا سی ہتھ سپیریاں دے، آج کل اے کول ہر بال دے سَپ

عادت کپہ اے خبرے سوہنیاں توں، جگہ جگہ تے پھرن وکھالدے سَپ
 جنہوں لڑ دا اے اڈ نا لڑ جاوے، نہیں وچ پٹاری سنجالدے سَپ

کئی جھٹ لڑا کے ہوئے واندے، کئی پھر دے نہیں اے تک سچ بھالدے سَپ
 ایویں کھڈاں پھر ولدے پھرن جھلے، مرضی نال نہیں سری نکالدے سَپ

با بے آدموں لے کے ہن توڑی، وہم دلاں سچ رہے بٹھالدے سَپ
 دہشت اوہناں دی اے وی ہری قائم ہو گئے، نہیں صدیاں سال دے سَپ

حے سین تے نون دی مار گنڈلی، عین شین تے قاف سچ لگ رہندے
 سنے چہرے کتاباں دی جوہ اندر، اساں ڈٹھے تنویر کمال دے سَپ

ت

ایویں رتا گو دل نوں ڈاڈھ دے لو، آ چلی اے نیڑے ای پیار دی رت
بس پتا اخیری اے جھڑن والا دس پے گی آوندی بہار دی رت

سُنو چڑھ کے واء دے موڈھیاں تے واجاں ساقی نوں پئی اے مار دی رت
دھو مانج لو اپنے جام رندو! ویکھو میکدہ پئی شنکار دی رت

بھلا ہے وی ٹاکرا کرن جوگی بڑا چہرہ اے پئی نکھار دی رت
آیا یار تے آپے اے چکی ہو کے کج لے گی مُونہہ دیدار دی رت

ہتھیں اپنے اسیں کھلارنی اے کاہنوں کمل اے پئی کھلار دی رت
کم سوریانہیں حالے عاشقاں دا اوہدی زلف کیوں پئی سوار دی رت

دس دی نہیں ملنگاں نوں کیوں خورے مست جھولدی اتے ہلار دی رت
پیریں کھنکھرو بنھ دھمال پاؤ رنج مان لو جانڈڑی وار دی رت

کئی سانجھاں دے نال ہنڈاوندے نیں، کئی مان دے اپنے گھار دی رت
حصے اپنے اتے سنتو کھ رکھیں، ورت لئیں نہ پورے پروار دی رت

لفظ پینگھ دے پے تنویر کیویں، پینگھ پا کے غزل دے ٹاہن اتے
توں وی مان لے مستی دا کوئی جھوٹا، ایہہ رت نہیں سوچ وچار دی رت

ٹ

ہُنے سوچ لو فیر نہ آکھیا جے پندی بڑی جے جھلیو! پیار نوں گٹ
انکھی ہون جے گھاردے خصم ساتیں پئے جاندی اے نال ٹیار نوں گٹ

پھیہ چھڈی اے ”میں“ دی سری پھڑکے نالے دتا اے کبر ہنکار نوں گٹ
مار دتی اے عقل دی مت مولوں وچے چاڑھی اے سوچ و چار نوں گٹ

ساقی نس گیا بوتلاں سنے کدھرے پے گئی اے شوہدے میخوار نوں گٹ
ٹن ہو کے گشت تے نکلا اے کوئی چاڑھا نہیں تھانیدار نوں گٹ

جدوں نہیں شریکاں تے زور چڑھا جٹ دیندا مشو مڑی نار نوں گٹ
سیانے آکھدے ایہدے چ فرق کوئی نہیں لوؤ بیوی نوں یا دیوار نوں

نیاں کیتا نہ لوکاں دے نال جیکر پینی حشر نوں بڑی سرکار نوں گٹ
پھینٹی چڑھنی اے انج ای ظالماں نوں جو پندی اے چور چکار نوں گٹ

مڈھوں چلدا ایہہ قانون اتھے وچوں پڑ دیوں پندی اے ہار نوں گٹ
کرو دکھ محسوس نہ یاد رکھو ویلا دیندا اے ہر دکھیار نوں گٹ

پور پور کر گنھ کے لفظ سارے وچ رچ کے وانگ بخاریے دے
نال شوق دے ہیر دی غزل بہہ کے پوری دتی اے رانجھنے یار نوں گٹ

ث

ہیر سامنے آن کے بہہ جاندی، جدوں لکھدا ہندا اے ہیر وارث
دیکھ دیکھ کے نقش الیکدا اے کردا ایویں نہیں کجھ تحریر وارث

بہہ کے اکھ دے کھوہ تے شعر کہندا، اگ اُتے تر و نکدا نیر وارث
ڈاڈھ دے کے ہجر دے کٹھیاں نوں، پیر مویاں نوں دیندا اے دھیر وارث

پو دادے دی زندگی وچ بھانویں، نہیں رکھدے گوہڑا سیر وارث
ملکھ بیلیاں وچ ونڈیجدی نہیں، ہندا ہندا پین شریک اخیر وارث

ڈنڈا گونڈا گلابا کشلول تسمی، کیہڑی چیز دے ہندا فقیر وارث
اساں رڑے تے عمر گزار چھڈی، ونڈ لیں گے کیہڑی جاگیر وارث

کوئی آسرا ڈھاسنا نہیں اوہدا، نہیں سوچدے بے ضمیر وارث
بھانڈے لوکاں دے ماں پئی مانجدی اے، حصہ لے کے ہو گئے تیر وارث

وچوں حصہ عوام دا کڈھدے نہیں، بن بیٹھے امیر وزیر وارث
رہا سوہنیا! دیس دی خیر ہووے، بن گئی اے ساری منڈھیر وارث

ہر سرتے پگ بنھجیدی نہیں، درجے ملدے وریاں وریاں نوں
پہلوں ہندا بخاریا نرا شاعر، بن جاندا اے بعد چ پر وارث

ج

گلِ دِلِ دِی ساری اُلِیک چھڈی، اساں پا کے لکھن لکھان دا پَچ
چھپ گئی کتابڑی جہی ساڈی، بن گیا اے تھفہ گھلان دا پَچ

گھروں نکل تے سہی بازار وِٹے، بن جاوے گا ملن ملان دا پَچ
راہ جانڈیاں رب دا جی کوئی، خورے بن جائے جی ورچان دا پَچ

ایہہ مصوری شاعری گلو کاری، ہندے فن دے جین جوان دا پَچ
اک واسطے رُوح رتجھان دا پَچ، اک واسطے روزی کمان دا پَچ

چیرکاں مار کے پیر گراٹ پاکے، دس دتا اے کول بلان دا پَچ
مینوں مفت دی مل گئی دید بازی، اوہنوں لبھ گیا دوائی پلان دا پَچ

میلے ٹھیلے ایہہ کیہ نہیں بیلیا او! اک دو بے نوں تکن تکان دا پَچ
آجا مل کے ویکھیے پھر ٹر کے، ہندا کیہ اے ساتھ ہنڈان دا پَچ

اک دینہہ سبھی میں پا بیٹھا، بولے بدّل نوں شعر سنان دا پَچ
اوہ ورہ پیا ہوگئی غزل گلی، وچے رہ گیا سینتراں مان دا پَچ

موجو بنیا کھلوتا ایس کیہ ایویں، ویکھ لوک پئے تاڑیاں مار دے نہیں
مقطع کہہ کے ہو تنویر واند، تینوں یاد نہیں محفلوں جان دا پَچ

بچ

اُتے ڈگے دے سُر ت نون رکھ قائم، جندے کو ہڑیے! پیر سنبھال کے بچ
ایویں پئی ایں تالوں بے تال ہندی، نال ڈھب دے چھب وکھال کے بچ

جاچ سوکھی نہیں کچ تے نچنے دی، کسے پیر نون دے چ پال کے بچ
کھاندا پانی کڑا ہی چ کویں گیڑے، وچوں اپنا آپ اُبال کے بچ

بخشی ہوئی اے رب نے جیہ تینوں، ہس رس کے تے بول چال کے بچ
بول گیت دا مکھڑا کیہ کہندا، سُر بہہ نہ جائے اُٹھال کے بچ

وچوں وچلا مچ مچال کے تے، نال دیوے دے پڑ نون بال کے بچ
گنی بیٹھے نیں سامنے کیہ ہويا، ہر اک دی اکھ چُھال کے بچ

ڈور ہلدی تینوں کیہ رڑکدی نہیں؟ جانا کتھے وے آکھیا ٹال کے، بچ
نال اوسدی مرضی دے پتلیے نی! موم وانگ وجود نون ڈھال کے بچ

جیکر بگھے دے نال دی کنجری ایں، سنگ شرم نون منوں نکال کے بچ
نت نت دے روسڑے مک جاون، آج پیراں نون نشہ پیال کے بچ

سینتر ماری اے ساقی نے کیہ خورے پئے گئے نیں آن کے رند کھیہڑے
ایڈا صوفی نہ بن بخاریا او! اج توں وی جام اُچھال کے بچ

ح

زور اپنا لا لیا بابیاں نے لیا لیا کے اپنے نال نا صح
میرے کملے پن دی حد مک گئی دوالے ہو گئے بن کے بال نا صح

لہنے دار دے وانگراں ہر ویلے پیا رہندا اے میرے خیال نا صح
اگے نالوں تے کجھ آرام ای نا! نال چکھ دے پچھدا حال نا صح

پے چور دے وانگ گھسیڈے نیں کٹھے ہو کے آل دوال نا صح
کیہدے واسطے جفر توں جالنا ایں میتھوں پچھدے رہن سوال نا صح

کسے رن دا عاشق آل سمجھدا اے لیندا نتوں روال روال نا صح
رب کرے میں ایہو چہا نہ ہوواں ہے جیویں دا بد خصال نا صح

جدوں پڑا اے حال کھڈاؤن لگدی سد لیاؤندا اے بھج کے قوال نا صح
بن پیتویں ہووے جاں نشہ طاری جھون جھون چا کرے نڈھال نا صح

اوہ سمجھدا فرض علاج پیرا لیاندے وید حکیم کئی بھال نا صح
میرے حال دے جاؤ اوسیں دسو کھوہ لئی اے کیہ نوال نا صح

ڈھونی غزل دی دے کے کیلناواں تیرے جن نہ نکلے تے فیر آکھیں
منتر سکھ کے آیاں تنویر کولوں ویکھ میرا وی اج کمال نا صح

صح

قلم پھڑدیاں سار ای ڈر لگدا، متے دیاں میں ہور دا ہور نہ لہج
جھگا لٹ کے لے گیا کیہ ہو یا، کتے یار نوں دیاں میں چور نہ لہج

جو لکھیا پہلیاں لکھ اوہو، لوکی آکھدے نہیں کجھ ہور نہ لہج
سبھ ٹھیک اے من لے چپ کر کے، مچ رہیا چھیرے جو شور نہ لہج

منت کیتی سی بڑی ای پندھ دی میں، میرے پیراں پچ کیری دی ٹور نہ لہج
راہے بیٹھی کنڈیاری نوں کیہ کہندا، 'میری تلی تے تتر تے مور نہ لہج

نال ٹل تقدیر بنا لیندا، بندہ ہند اے بڑا کمزور نہ لہج
پتلی آپ مہاری اے پئی نچدی، کسے ہور دے ہتھ اے ڈور نہ لہج

دسی آ پُرائیاں کیہ کیتا، مولوں گل کوئی نوں نکور نہ لہج
سقاں پھقاں تے دب کے مار دا رہو، ہندی چتی دی کیہ ٹکور نہ لہج

لوکی جیندے ای کتے نہ مر جاو، ایویں ہو کے ایڈ کٹھور نہ لہج
تیرے میرے نہیں سبھ دے مکھڑے تے، نک ہندا اے جسراں گور نہ لہج

ہلتر پا نہ دسپں توں ہورناں نوں، مستی آپے بخاریا مان دا رہو
کاروبار نہ سانی دا ٹھپ ہو جائے، ہندی کیہ اے لخن پچ لور نہ لہج

د

میری حشر توں کمڑی پیاس نالوں بہت چھوڑا اے میرے جام دا قد
دساں میری اڈیک دی عمر کئی ازلوں لے کے آخری شام دا قد

پھل ڈھیری ہو جاندا ہے نیں وچ قدماں چھو سکدا ہے نہیں گلغام دا قد
ونگ کڈھیاں الف اے بن جاندا من میچ کو زلف دے لام دا قد

جتی اُچ اُچیری اے ذات اوہدی اوڈا نہیں نا کسے وی نام دا قد
اک نقطے وچ سمیٹیا گیا وڈا جیہ دے نالوں کلام دا قد

نہیں شملیاں اُچیاں نال ہندا ہندا اصل دے وچ مقام دا قد
رہنا مالک دے سامنے تیج ہو کے وڈا ہووے کہاں بھانویں غلام دا قد

جدوں اک دے سامنے کھڑے ہوئے ہو جاندا اے تیج تمام دا قد
چکھے کھڑے ہو جانی دا ہتھ بنھ کے منی میچی دا نہیں امام دا قد

ہوئے جیسی نسل چوں نبی سارے سام نالوں ایں چھوڑا حام دا قد
دیکھو کربلا وچ حسین میرے کر دتا بلند اسلام دا قد

لگی رہے کہاں عمر بھر دھون پھا ہے انجیں رہنی اے نظر اتا نہہ میری
میں چھوہ تے لواں بخاریا پر میرے ہتھاں توں اچا اے بام دا قد

ڈ

وڈھ لیا اے ویر جہان سارے ہو گئے آں جدوں دے یارتوں اڈ
چمبڑ جاندا نہ ملھے دے وانگ جیکر رہنا چاہندے ساں اسیں سنسارتوں اڈ

ہتھ پانی ہمیش لئی بند کر کے اسیں ہو گئے آں گھر بارتوں اڈ
میرے اگے نہ دل داناں لینا رہنا چنگا اے اوس مردار توں اڈ

لگا جانا واں ر مکدا مونہہ دھیانے میرے سرتے کیہ اے بھارتوں اڈ
مینوں پتا اے دینا نہیں کجھ راہواں کچے پیراں دے لکھے لنگارتوں اڈ

ہندا سبھ دے اُتے قانون لاگو پاگل ازلی مست میخوار توں اڈ
ساقی تائیں اے کچھ ضرور ہونی جیہڑا رہندا ملنگاں دی ڈارتوں اڈ

کم نہیں سی مینوں کوئی ہور آوندا کیتا کجھ وی نہیں میں پیارتوں اڈ
کوئی چاہندا اے مینوں کہ نہیں چاہندا ہو گیا واں سوچ وچارتوں اڈ

وانگ شعلیاں مچدے پھل کہندے اگ لاؤنی ہی کنھے بہارتوں اڈ
کون پانی ترونکدا کولیاں تے سلھی اکھ دی کھی پھہارتوں اڈ

بیٹھا ہووے گا حجرے وچ تڑ کے وچ لور دے غزل تے غزل کہندا
جانا کتھے تنویر بخاریے نے اوہدی جگہ اے کیہڑی دربار توں اڈ

ذ

دھرے آلے دے وچ نہیں پئے رہنے، مویاں کدوں لے جانے نہیں نال کاغذ
کر دینا واں تھہبا گُو روز کالے چندے! رَج کے چلھے چج بال کاغذ

اودوں ساڑن دا بڑا ای منکھ لگا، جدوں آکھیا اوس وکھال کاغذ
عرض کیتی میں ہئے ای لکھ دیناں، مل جائے جے رتی روال کاغذ

پسین بڑے سیاہی دے نال لبرے، نیراں دھو کے لے سکاں کاغذ
حرف سارے نہیں رت دے وچ رچ گئے، مُر شد گھول کے دتے نہیں پیال کاغذ

ایڈی کبھڑی اچرج توں گل لکھنی، مینوں کر دے رہن سوال کاغذ
ہووے کسے تے خورے جواب لکھیا، ویہندا رہناں نکال نکال کاغذ

ایویں ر ملی نجومی نہیں بن بہندے، کیہ جان دے قسمت دا حال کاغذ
میں آپ حسابی آں بڑا پکا، میری کڈھن گے بھلا کیہ فال کاغذ

گھوٹ گھوٹ کے یار بناوندا اے ساڈا چم اُبال اُبال کاغذ
اُتے پورنے جہے مُر پا دیندا، کہندا لکھنا نال خیال کاغذ

اُتے سوہنے محبوب دا ناں لکھ کے نال پک دے لا کے رکھنے آں
لوکاں بھانے بخاریا! نری رڈی ساڈے لئی نہیں دولت تے مال کاغذ

ر

ویکھاں جدوں وی کسے کتاب وَلے، اگوں کر دیندے شرمسار اکھر
معنے بتر کے سامنے نہیں آؤندے، بن جاندے نیں دُھند غبار اکھر

سٹراں بنھ کے بیٹھے بہرُوپے جے، کر کر کے ہار شنگار اکھر
پاڑھو کیہ مُڑا گلا پیر پئے، دیندے تھاں تے پھڑ کے مار اکھر

مگر ہندا کوئی ہتھ ملو کڑا جیہا، ہندا آپ نہیں نقش نگار اکھر
سنے رُوح دے جان اے پے جاندی، جدوں لکھدا کوئی فنکار اکھر

لقچے بنھ بے مطلبے نک سک دے، پا دیندے کتاب تے بھار اکھر
کسے ور لے دے آؤندے نیں ہتھ اوہ وی، ہندا کم دے بس دوچار اکھر

اگے تچھے نیں وانگراں ویلھڑاں دے، میلا لائی رکھدے بے شمار اکھر
جدوں جیہہ نمائی نوں لوڑ پندی، نہیں بوڑھدے بن کے یار اکھر

جدوں تیک نہیں پاؤندے نتھ معنے، لگے پھر دے نیں بے مہار اکھر
کرنا پندا اے آپ مفہوم پیدا، نہیں رکھدے سوچ وچار اکھر

پہن لوے گی آپ بخاریا او! جدوں غزل نوں ٹونباں دی لوڑ پسی
رکھ چلیاں ڈبی دے وچ پاکے، گھر گھر کے وانگ سنیاں اکھر

ر

اَ بے کنڈھے دے کول توں چھال ماری، کبھڑا گئی ایں بھلا وِچکار اَپڑ
چنتا کاسدی کرنی ایں پئی جندے! آپے ویلے سر پوے گایار اَپڑ

کتے پوہلی تے بھکھڑا کتے موڑھے پیندے راہ بچ بڑے کنڈیار اَپڑ
میتھوں پچھدا کیہ ایں داء منتر، جوں اَپڑیا جاندا ای گھار اَپڑ

جیہڑی پھکنی ایدھرے پھک لے توں، بھوئیں ساری اے پئی بیکار اَپڑ
بیابان دے وچ نیں گھرے پیٹھے، جیہڑے گئے نیں بھج کے پار اَپڑ

کئی جانڈے تَرَکالاں نیں پا دیندے، کئی جانڈے نیں تڑ کے سار اَپڑ
ٹرو ہولی یا کالھ تھیں قدم پٹو، جانا سبھناں وچ دربار اَپڑ

باہوں پھڑ کے کوئی اے کڈھ دیندا، جاناں فیروی میں ہر وار اَپڑ
رہندی جھرک اے آس نوں ایہہ خورے، کسے دِن نوں پوے سرکار اَپڑ

ہفتہ وانگ بھگوڑیاں نس جاندا، پیندا روز اے ویلھڑ اتوار اَپڑ
بُوہا بھتن دے واسطے رَل مِل کے، کوں پیندا اے کل سنسار اَپڑ

لتھی چھوئی نوں کاغذ تے لایہ کے میں، وچ بوجھے دے بڑا ای سانجھنا واں
غزل جھی کیہ رہے بخاریا او! گھرو گھری اے جانڈی اخبار اَپڑ

ز

دانشور تے فلسفی، پیر، صوفی، عالم فاضل تے اُستاد کار عاجز
یارا! ہُن تے کھولدے گل وچلی آگیا اے سارا سنسار عاجز

ہر دل دی کلی نوں کھیڑ دیوے ایس گل توں ہے بہار عاجز
اثر کرے کیہ ہجر دے ماریاں تے آجاندی اے مست مہکار عاجز

جدوں چو دھویں ورھے تے پہنچدی اے ہو جاندی اے ہر ٹیاری عاجز
جاندا پھل دا وزن وی نہیں جریا، کر دیندا اے جو بن دا بھار عاجز

بھلا تگڑے مریڑے دا جوڑ کیہ اے گل آپے ای لین نثار عاجز
توہر رہیا اے سدا توں سوہنیاں دا، مڈھوں رہیا اے ہو کے پیار عاجز

کھچن لئی حسیناں دا دھیان ویکھو، کر دے کیہ کیہ مکر مکار عاجز
کھڑے رہندے نیں وانگراں مانگتاں دے، ہتھ اڈ کے راہ وچکار عاجز

پناں بُرخیوں اج اوہ کیہ آیا، ہو گیا اے سارا بازار عاجز
حملہ شیر دا ہو گیا گدڑاں تے، پھرن لبھدے بھالدے غار عاجز

لگا تیر تنویرِ کلیجڑے تے، بھیت بھڑک کے سینوں باہر جائے
ایدوں اگلی گل میں کیہ دساں، ہو گئی اے سوچ وچار عاجز

س

چھال مار کے ڈولیوں نکل آوے، نہیں چلدا ہیر لاچار دا وس
دلوں کرے قبول نہ کھیڑیاں نوں، ہندا ایناں ای بس ٹیار دا وس

منتر نیناں دا جاندا اے پھڑ جتھے، نہیں چلدا تیر تلوار دا وس
ہووے کتاں وی بھانویں مونہہ زور اتھرا، چلن دیندے نہیں لوکڑے پیار دا وس

وچوں ڈھے کے راہی نوں راہ دیدے ہندا نہیں نا ایہہ دیوار دا وس
پرو! راہ ولا کے لنگھ جاؤ، ایدوں ودھ نہیں ریت ویہار دا وس

اوہ تے بُت نوں رب بنا دیوے، ایپر چلدا نہیں فنکار دا وس
بے شکل نوں دے لے شکل کوئی، ایہہ کتھے وے سوچ وچار دا وس

تدوں تیکراں رہن گے پرے پنچھی، جدوں تیک اے ہاکراں مار دا وس
ڈگن دے نہ کدی وی ٹانڈڑے نوں، ایناں کتھوں اے گوک پکار دا وس

چھوہ بہندا اے قسمت دے راگ بندہ، جدوں چلدا نہیں ٹٹی تار دا وس
لنگ ریت دے وانگراں کر جانڈے ہمت ہار تدبیر و سار دا وس

موقع ملیا نہیں ہورناں وانگ مینوں، متے کل نوں کہویں بخاریا او!
لے کتاں تے واگاں نین، مار بھلی، گٹ لے توں جانڈڑی وار دا وس

ش

اوہدے مٹکھ توں نہیں نقاب اٹھنا، بھانویں کر دے رہو ہزار کوشش
 اوہدا مُونہہ ای نہیں جو ویکھ لاں میں، کراں کاسنوں فیر بیکار کوشش

میرا مٹکھ نہیں مڑیا اج تیکن، سدا کیتی اے بڑی سنسار کوشش
 رہیا مَر کے وی اودھرے رُخ میرا، اُنت ہو گئی نا شرمسار کوشش

میری سوچی تدبیر نوں دفع کر کے، دتی دل دے ہتھ مہار کوشش
 اُنت آن کے تھد دے دَر اُتے ڈگ پئی اے مُونہہ دے بھار کوشش

کدے کدے تاں ادھ وچکار جا کے، جان دی ویہندیاں ویہندیاں ہار کوشش
 وڈھ لے نہ ویر طوفان جیکر، لا دیندی اے بیڑی نوں پار کوشش

نہیں مگر لے ہتھ دا ذکر کر دے، لوکی سمجھدے دتا اے تار کوشش
 بہہ جان دے نہیں رُون کیوں اوس ویلے، کر دیندی اے جدوں انکار کوشش

اگو کم سی اوہ وی نہیں ہو یا، پنجاں پیراں نہیں کیتی سو وار کوشش
 کون قسمتاں ریتاں نوں توڑ سکدا، پیر رانجھے نوں گئی اے کوشش

کدے کھل کے سامنے نہیں آؤندا، بیٹھا رہندا اے اوہ تنور چھے
 اوہدا مُونہہ نہیں اج تک لیک سکے، کر دے پے نہیں بڑی فنکار کوشش

ص

اتھے جو وی کچھ اے رے دا اے، چیز کوئی نہیں وچ جہان خالص
جوڑ میل دے نال نہیں بنے سارے، بھوئیں خالص اے نہ اسمان خالص

مطلب اپنے موجب آں ڈھال لیندے، جیہڑی دَسدا گل قرآن خالص
وچ ہو گئے غرضاً دے بُت شامل، ساڈا رہیا نہیں دین ایمان خالص

کیڈا سوہنا بنایا سی رب تینوں، پا کے وچ وجود دے جان خالص
غازہ مل کے گھاں تے گوریے توں! رہن دتی نہیں حُسن دی کان خالص

اکھاں میٹ کے بہہ کے بوڑھ تھلے، ملیا کیہڑا سی بُدھ نوں گیان خالص
مک گئے جد اوہدے سوال سارے، اوہنے سمجھ لے وہم گمان خالص

دھولوے کھاں وچلی میل ساری، بنا چاہوے جے کوئی انسان خالص
وچ آپے ای آن کے پے جاسن، سنے ہمت دے نین پران خالص

اوہدے وچ اے رلا ای رلا ہندا، سمجھ بہندے نیں جنہوں انجان خالص
پناں جان دے مٹی دے بُت اندر، بھلا کیہڑا اے ہور سامان خالص

نیڑے تیڑے ویے کدھرے گھمدی پئی، سمجھ لیناں پر چھانویں نوں ہتھ لا کے
کر لیناں بخاری میں تگ بندی، نہیں غزل دی مینوں پچھان خالص

ض

دھکے شاہی نہیں ایہہ تے ہور کیہ اے دل میرا سی ہو گیا یار قابض
پتا لگا کہ اپنی نہیں رہندی، جیہڑی رُوح تے ہو جائے پیار قابض

لکھوں لے کے قبر دی کندھ توڑی، رہندا پنڈے تے مٹی دا بھار قابض
حصہ اپنا اپنا وَنڈ چنڈ کے، ہو جاندا مڑ دھوڑ غبار قابض

توہ توہ ہندی سدا نفرتاں نوں، رہندا دلاں تے خُلق وقار قابض
وچ حصہ نہیں ہندا کوئی کیاں دا، ہندے زِیں اُتے زمیندار قابض

کیہدے قلعے چُبارے تے کوٹ کیہدے، ملکاں چھڈ کے گئے سدھار قابض
جتھے کل سن شاہواں دے تخت وچھدے، اوتھے ہو گئے اج مزار قابض

حصہ رُت چج ہند خزاں دا وی، کیہڑا باغ تے رہندی بہار قابض
نہیں گوریے دھوڑ نے رہن دینی، تیرے مکھڑے اُتے لشکار قابض

اصل وچ نہیں کسے دا گجھ ہندا، ہر شے تے ہندی سرکار قابض
مِلدی واہی دے لئی کرائے اُتے، لوکی بن بہندے حصے دار قابض

متے تھل پتھل دی لور اندر، ایہہ ریت تنویر توں توڑ دیویں
اُردو اُتے پنجابی دی غزل اُتے، رہی مُڈھ قدیم توں نار قابض

ط

ایڈی چھیتی جو اب آ گیا کیوں، میں تے آیا ساں ہننے ای پا کے خط
خورے ہووے گا اوہنوں الہام ہویا، ٹور دتا سو لور چ آ کے خط

اے لکھن دا مساں سی مڈھ بدھا، لے گئی اے واء اڈا کے خط
متے ایہہ نہ ہووے اوہ تیر ہووے، کسے ہور دے ہتھ پھڑا کے خط

لف لِف جاندا نوکر بھار پاروں، اوہ آئے نیں نال چکا کے خط
رکھ کول ای توں سوغات اپنی، متھے مارے نیں میرے لیا کے خط

دتا ٹور لپیٹ تویت وانگوں، کالے علم دے وچ لکھا کے خط
گھریں پیٹھیاں میرے تے مٹھ چل گئی، سٹیا اوہناں نے جدوں بھوا کے خط

منتر پھڑ جاوے، اسان گھلیا اے، قاصد تا میں ایہہ گل سمجھا کے خط
رہسن پڑھدے انگ مسام اوہدے، رکھیں سیج دے پیٹھ وچھا کے خط

ہر روز اے میرا ایہہ جی کر دا، لکھاں رب نوں آج ٹکا کے خط
تھاں لکھن دی اپنے دیس دی میں، گھل دیاں تصویر بنا کے خط

نال رت دے لکھ کے لفظ خون، اتے نیر تنویر تر ونک دتے
شالا رہوے نہ پڑھن دی لوڑ اوہنوں، پٹ اٹھے اوہ ویکھ وکھا کے خط

ظ

مڈھوں جانناں ایہدیاں کاریاں نوں پڑھدار ہیا اے میرے ای نال واعظ
کے ختم دواؤنا جے یارھویں دا پُٹ جاندا سی کھیر دا تھاں واعظ

آتش زنی دے دے وچ ماہر ہندا شعلہ نوا کمال واعظ
ڈانگو ڈانگی نہیں مگر لے ہو جاندا ہندا تیر اٹیر کے مال واعظ

درس ڈھل کے دیندے نہیں عبرتاں دا ہندا اصل پچ حسن جمال واعظ
جھڑیاں وداع کر دیندیاں جو بنے نوں اُتوں بن جاندا چٹے وال واعظ

ہتھوں پیری دیوں جدوں مجبور ہو کے بن جاندا میرے خیال واعظ
جھب وچ میخانے دے جا وڑناں میری کر دا رہندا اے بھال واعظ

گل بھیت دی اے کتے دسنا نہ رہیاں میں وی کچھ گوسال واعظ
پائی اک دینہہ کسے فقیر گھوری کتے نس گیا مار کے چھال واعظ

کرے غور تے پیراں تے سور جاوے ہندا بندے دا اپنا حال واعظ
اوہ آپ جواب نہیں بن جاندا جیہڑے کر دا نہیں حل سوال واعظ

واہ واہ دی رہی نہیں واہ کوئی نعرے لاؤ ہن رل کے ہو ہو دے
وحشت جہی تنویر ہو گئی طاری آیا بن کے کوئی غزال واعظ

ع

پُنتی آس کہ غزل دی گُھ وچوں، جم پیا اے سَجرا بال ^{مطلع}
لے شعرا او تینوں ودھائی ہووے ہو گیا اے خیر دے نال ^{مطلع}

پہلا نہیں منظور تے کوئی گل نہیں، اسماں لیا اے دوسرا بھال ^{مطلع}
سوے سوچ دے سمداے جدوں توڑی پین دیندا نہیں فکر داکال ^{مطلع}

مہرے حرفاں دے آپے ای نس اٹھے، چلن لگا اے تیسری چال ^{مطلع}
پکے پیریں اُلانگھ کے ہر خانہ ٹپ گیا اے مار کے چھال ^{مطلع}

تینے لاہماں میں گھم کے ویکھ لئیاں، چوتھی گُٹ اے رہیا وکھال ^{مطلع}
ایہہ سورج نمانا تے نہیں جیہڑا کدے جاوے نہ ول شمال ^{مطلع}

اوبدی جھلک جھرو کیوں سٹیا اے، لے پنجویں وار سنبھال ^{مطلع}
پنجاں پیراں دی بڑی اے مہربانی، بخش دتا نہیں پناں سوال ^{مطلع}

پتھر چت پنگھار کے موم وانگوں، اسماں چھیواں وی لیا اے ڈھال ^{مطلع}
پال پال دے آخری سرے اُتے دتا بُت دے وانگ بٹھال ^{مطلع}

اکھاں میڈے پئے بندرائے اکر، جا توں وی ہو تنویر ودعیّا
رہی طلب نہیں غزل نوں ہو رکائی، مقطع منگدا اے فی الحال ^{مطلع}

غ

گھر و گھری جاوڑے نیں تھک ٹٹ کے، شامیں کھیڈ کے ہو گئے بال فارغ
 اوہنوں بازی جتا کے بھلا ہويا، اسیں ہو گئے ویلے دے نال فارغ

اوہ اک جواب جے چا دیون، ہو جان دے نیں سارے سوال فارغ
 ہجر آہرے ہمیشہ اے لائی رکھا، کر دیندا اے وصل وصال فارغ

اگو جھلک وکھا کے اکھیاں نوں، کر دتا اے حُسن جمال فارغ
 اوہنے جیون حرام نہیں ہون دتا، ہوئے ہو کے اسیں حلال فارغ

چھڈ دتے جہان دے کم سارے رہن دیندا نہیں تیرا خیال فارغ
 ساہ گنن تے سائیں نے لا دتا ساڈا، ہوونا بہت محال فارغ

جا جا کے پنڈ دے وچ بنھ لے، بنھ لے کوں پیا اے رڑے تے مال فارغ
 لے او راجھیا! آنکھی ماپیاں نے، کیتا ہیر نوں زہر کھوال فارغ

پکڑ لیاواں نا کوئی جُور میں وی، ہويا ہووے جے تڈھ دا جال فارغ
 نال گلاں دے لاوے گا جی میرا، بیٹھا ہوواں گا جدوں بے حال فارغ

میری عادت اے مُڈھوں بخاریا او! میں نہیں نچلیاں رہ سکدا
 اک منیوں ای ٹھوٹھا ہنگالناں پیا، بیٹھی ہو کے پال دی پال فارغ

ف

حکم نہیں عدالت دا من دی پئی ہونا آپ اے کیہ سرکار مُنصف
ہندے فیصلے جھوٹھ دے حق اندر بن بیٹھے نیں چور چکار مُنصف

آئے دُباں دے وچ پستول پاکے بیٹھا کمبدا وچ دربار مُنصف
راٹھ مرضی دا فیصلہ منگدے نیں چلے کیہ قانون دا بھار مُنصف

آپے عاشق معصوماں نوں قتل کر کے بن بیٹھا اے آپے ای یار مُنصف
ملنا خون بہا کیہ وارثاں نوں کرنا ڈنی چا گھار دا گھار مُنصف

سُوہا ہو گیا پی کے خون میرا میری سُن دا نہیں پُکار مُنصف
ایڈے سوہنے نوں پھاہے میں کویں لاواں پیا کر دا سوچ وچار مُنصف

میرا نہیں نا کوئی گواہ تاہیوں پیا پاؤندا اے میرے تے بھار مُنصف
جھلاں جھوٹھ دی کویں میں جھال جیکر نہیں سکیا سچ سہار مُنصف

اوہ اوس بے میں ایس بے وچ بہہ گیا بن دیوار مُنصف
مینوں پیاں تریلیاں آؤندیاں نیں اوہنے لینا اے اج پنگھار مُنصف

تیرا اوہدا تنویرِ مقابلہ نہیں چنگا رہیں گائیوں کے صلح کر لے
انت فیصلہ اوسدے حق ہونا مینوں آکھدا سد کے گھار مُنصف

ق

رہیا نہیں معشوق کوئی بن جوگا، بن گیا اے سارا سنسار عاشق
ہُن کون دکھاوے گا ناز نخرے، رہسن کبھدے لئی بے قرار عاشق

سوہنے ہٹیاں اُتے نیں وکن لگدے جدوں جم پیندے گھار گھار عاشق
بڑی حرص ہندی بھکھے جٹیاں دی، ناں رکھ لیندے جیہدا پیار عاشق

پنڈ چا کے قول قرار والی، جاندے مدھدے راہواں دے خار عاشق
خیریں پہنچ کے یار دے در اُتے، ڈگ پیندے نیں مونہہ دے بھار عاشق

نال ساتی دے یار دی شکل ملدی، جا میکدے کرن دیدار عاشق
جدوں ہجر نہیں سرت توں سہیا جاندا، بن جاندے نیں تدوں میخوار عاشق

جدوں ہتھ کبڈھڑے لگدے نیں، توڑ بہندا اے دل دی تار عاشق
بن جاوے معشوق جے گھر والی، جانا کیوں اے چھڈ کے گھار عاشق

ہر شکل چوں یار دی شکل، تکدے دین اک نوں ضرب ہزار عاشق
کبھداناں اے کیہ نہیں، پچھدے اوہ اگوروپ دا کرن دیدار عاشق

عشق کیہ اے بھلا بخاریا، او کسے چیز دی طلب چ گم ہونا
اوناں چر نہیں فن چ جان پیندی، جتاں چر نہ بنے فنکار عاشق

ک

نیواں ہو کے نظر اتانہہ چک کے ہر ویلے ای رہناں کھلار دا بُک
بھورا بھورا میں سبھ نوں و نڈ دیواں 'میری جھولی چ پا دے پیار دا بُک

لگھاں کڈھ کے ویکھ لو مکدا نہیں، بہت وڈا اے بولھ توں یار دا بُک
ڈھڈوں و دھ بھروڑے بھر جانڈے وچ موج اوہ جدوں اَلار دا بُک

نشہ اوترا روز ای لہہ جاندا رہندا اڈیا روز میخوار دا بُک
اج بیٹھ کے سرتے! گیر رھیں دے جاندا اے کون اچار دا بُک

ندی چھنجھدی پئی اے یاد تیری، نال نال پیا ہجر ہلار دا بُک
رَبّا! کتے نراسی نہ اگ آوے کھلر گیا اے سوچ وچار دا بُک

تھکے ہٹڑے لوکڑے سوں رہندے پلے پا ہنیر غبار دا بُک
سدا دے سویلڑے روز سورج، پی بھر کے نور انورا دا بُک

ڈولھ ڈولھ کے فیراے اڈ لیندا، کدے رجدا نہیں بھگھیار دا بُک
اودوں تیک کیہ کرنے ہتھ اگے، جدوں تیک نہیں سینتراں مار دا بُک

نپ جائے نہ کلا تنویر جیہا، وچ میرے وی بین دو چار دانے
لگے وچ لکیراں دے نقش کیہ کیہ بھریا فن دے نال فنکار دا بُک

گ

منگو ہیر دا رانجھنا چار دا اے میں چارناں سوچ و چار دا وگ
 کدے تسیں وی چاروتے پتالگے، کیڈا اتھرا ہندا اے پیار دا وگ

کوئی اڑبھتے کوئی اسیل ساؤ، وٹو وٹو دا ہے سنسار دا وگ
 فرق نہیں کوئی کیلیاں بورییاں دا، خلق ساری اے مینڈڑے یار دا وگ

وچے شامل اے جٹاں تے کیاں دا، نہیں وکھرا کسے پروار دا وگ
 بے مالکا ہاں پر سمجھنا واں، جو یں ہندا اے اپنے گھار دا وگ

چبھ کڈھ کے وانگراں پھنیراں دے پھرے جوہ دے وچ پھنکار دا وگ
 پھر پوے تاں کڈھدا پھرے کھوڑو ڈھڈ جاندیاں راہیاں نوں مار دا وگ

کھلر پلڑے کے سڑک اے ملن ٹر دا، ہندا ہلتی نہیں قطار دا وگ
 کھرا ہو کے جھٹ گوساہ لے لے، لنگھ لین دے ذرا سرکار دا وگ

ایہوں گھاہ دے نال اے غرض ہندی، ہووے مالک یا چور چکار دا وگ
 پھرے نویاں سائیاں دے مگر رنگدا، خصم پچھلے چا وسار دا وگ

چھٹی کر تنویر ہن چھڈ چنتا، تیرا اجدے دینہہ دا کم مٹکا
 شام پے گئی خیر دے نال گھرنوں، آڈھکا اے غزل ٹیار دا وگ

ل

لے رانجھیا! جبر دا زہر کھاکے پا دتا اے ہیر نے پیار دا مل
ڈولی عشق دی اوس خرید لئی اے ایدوں پہلے کہ تُوں چا تار دا مل

سودا مُونہہ زبانی ایہہ نہیں ہندا پھریں پچھدا جھلیا یار دا مل
اُوہ لَمکدا پیا منصور جتھے اوتھے لکھیا پڑھ لے دار دا مل

ایہہ تے اکھ دے اثر دا معجزہ اے ہندا کیہڑا اے کجبل دی دھار دا مل
مل وچلے گناں دا ہے پیندا ہندا نہیں کوئی سکھنے بھار دا مل

واج و جدی پئی اے آؤ لے لو وکھو وکھ اے نقد ادھار دا مل
میںوں لوڑ نہیں جدوں خریدنے دی پچھاں کاسنوں فیر سنسار دا مل

سُو ہے جامنی نیلیاں پیلیاں نئے جدوں تاریا آن بہار دا مل
مفت براں نوں سیر دی اے آن ججھی کسے پچھیا نہیں گلزار دا مل

کدے کوڈیوں ستے وکن سوہنے کدے مہنگ اے چا کھلار دا مل
رہوے اٹھدا ڈگدا ہر ویلے کدوں ٹکدا کتے بزار دا مل

بھار پا کے ذہن تے مناں موہیں، وچ فکر تنویر غلطان رہندا
ایس گل دا پتا اے اوسنوں وی پاؤندا نہیں کوئی سوچ وچار دا مل

م

کھاندا پیا اے قلم دی سونہرے مولا جیہڑی دیندی اے دلی زبان داکم
 ول چچ آجاندا اے زندگی دا سکھ لیے جے لکھن لکھان داکم

ساہ لیںوں ای ملی نہیں ویلھ مینوں پھڑیا جدوں توں جین ہنڈان داکم
 لیہکاں ڈنگیاں سدھیاں واہ لیناں ہور آوندنا نہیں کوئی جہان داکم

بناں سوچیاں متھا میں ڈاہ لیناں ہووے فیدے دا یا نقصان داکم
 وگڑ جاندا اے میرا تے کیہ ہویا سور جاندا اے کسے انسان داکم

اگوں ہٹو نہ اوہناں دی واہ روکو سوہنے کر دے نیں زلف لہران داکم
 پھاہے جاؤ گے آپ ای وچ پھاہی متے چھوہ لو جال وچھان داکم

بڑا اوکھا اے اتھرے جذبیاں نوں ویڑھے دل دیوں کڈھن کڈھان داکم
 ساہن آوندے نیں منتر دے نال قابو ایڈا سوکھاتے نہیں نتھ پان داکم

کسے بنا ہووے تے آجاوے مینوں آوندنا اے سوہنے بنان داکم
 چک بھوئیں توں انبریں تے چاڑھ دیناں اگوں سانجھے نہ سانجھے آسمان داکم

حرف جوڑ کے گھگھواں گھوڑیاں جے گھڑ لیناں کھڈاؤنے اکھراں دے
 وٹر بہندا اے دل تنویر جد وی چھوہ بہنا واں غزل ورجان داکم

ن

اوہ سے وی کدھرے یا ناہیں، جنہوں لوچدا رہندا اے پیار دا مَن
گونگے پتھرنوں نہیں کوئی واج پوہندی رہندا فیرو وی اوہنوں پکار دا مَن

میرا ناں سو مینوں بھلا دتا، اوہنوں نہیں پیا منوں وسار دا مَن
میری انگلی پھڑ کے چھنک دتی، اوہنوں کچھڑوں نہیں اتار دا مَن

مڑ گھڑ میخانے اے جا پُجدا، نہیں لگدا کتے میخوار دا مَن
آئے ٹوٹ تے مرنا کسکدا نہیں، نعرے پی کے بڑے اے مار دا مَن

پلے پلے ارادیاں میریاں نوں کدے ڈھاوندا کدے اُسار دا مَن
جتھے میرے لئی جان مناہی ہندا، جا اوتھے وی پیر پیار دا مَن

چکڑ رت دا پسریا ہر لاہے وِچ کھیکھن اے پیا کھلار دا مَن
بڑا کڈھناں مکھن چوں وال وانگوں، نہیں نکلنے دی نیت دھار دا مَن

نیویں پا کے بیٹھے نوں ویکھنے آں، چویں ہندا نراس ٹیار دا مَن
کیہ دسیے سانوں کیہ پتا ہووے چاہندا کیہ اے سوچ وچار دا مَن

کسے جذبے دے وِچ نہ کھوبھ دیویں، لفظ ورت کے تکھیاں چھلتریاں جہے
کریں گل تنویر نہ کوئی چھوئیں، دُخ جائے نہ غزل دُکھیار دا مَن

س

آ آ اُداس نہ ہو رتجھے! واجاں پھٹیاں دِلے دے تار وِچوں
پھٹّی جیون دی پوہ جیوں بی پھٹیا، پھٹّے بُوٹڑے نویں گلزار وِچوں

اُٹھ! اُٹھ نہ ویلڑے سر جیہڑے، اُیویں اُٹھ گئے اوہ سَنسار وِچوں
اُتوں پِشیوں ڈیگر ہوگئی سُر تے! ہوئی نہیوں کیوں اَبے بیدار وِچوں

اُٹھ! اُٹھ اُٹھان وکھا اُٹھ کے، جیکر بڑی اُڈار توں ڈار وِچوں
چل خوشیے دیس دے ول رُوئے، اُڈ چل اُداسڑے گھار وِچوں

چل کسے سجا کھڑے نگر چلیے، نکل اُنھے ہنیر بازار وِچوں
ڈھیوے نور دی رَتڑی اکھیاں نوں، گذر جاویے دُھند غبار وِچوں

آ پی کے گھٹ کُو چاننی دا، بخرہ منگیے فیر لشکار وِچوں
اَنبر وانگراں تکی تے رکھ سُو رج، لنگھ جاویے کھاں دُھندوکار وِچوں

سچا قول اے سچیاں سچلاں دا، حسن سچ چوں، سچ سچیاں وِچوں
بھانویں حسن نوں سکواں رب جانو، بھانویں گن کو رُبی آثار وِچوں

وچ ناڑاں دیے آبجیات بھرنے، لپ پی کے حُسن دی آب والی
کٹے جان بخاریا! روگ سارے، کڈھ چھڈ کھاں اَنج بخار وِچوں

کائنات دا حُسن تخلیق کر کے ، نکل گیا اے آپ فنکار وِچوں
حُسن، رُوح ضمانت اے زندگی دی چائی پھرے جو بُت دا بھار وِچوں

لکھ دھرت دی ہندی ایے جدوں ساوی، فیر پنگرے پھل بہار وِچوں
نور رب دا بندے دا نحم بن کے، امروں جمدامٹی دی نار وِچوں

ہووے کسے کُٹب دی شے بھانویں، ہندی حُسن دے آر پروار وِچوں
حُسن نیکی اے خیر اے شر ناہیں، دیدوان نہیں ایہدے اخیار وِچوں

ہندی بھانبڑوں اگ دی ذائیت واکھری، سیک اٹھادی سے انگیار وِچوں
دیہی جاپدی نور دے وِچ جھی، بھانویں مٹی دی ہے ٹیار وِچوں

کیہ ہویا جے اٹھاں اے اٹ گارا، آوندی روشنی نور مینار وِچوں
موگھا نور دا پتا نہیں ہے کتھے، لبھو ازل دے نور انوار وِچوں

چلو ویکھیے عشق چ گٹ ہوکے، لینا کیہ اے سوچ وچار وِچوں
آؤ جھلیو! بہت حقیقتاں دا، لبھ لیے مجاز دے پیار وِچوں

بول اٹھن برڑا کے لفظ گونگے، روح غزل چ پھوک بخاریا جیوں
وارث شاہ نے ملکرے تم کہہ کے، آندا ہیرنوں کڈھ مزار وِچوں

خورے کیہ ضروری میں آکھنا سی، اُک گئی اے گل خیال وچوں
تونیوں دسدے تینوں تے پتا ہوسی، ہور کون میرا محرم حال وچوں

ٹرے آبخیات دی طلب لے کے پینا پئے گیا اے پانی کھال وچوں
ہوگئے نین جیون دے ساہ میلے پیرے مچ کے مینوں اُبال وچوں

گل سجدی نہیں سپانفاں دی بڈھا ہوکے بن گیاں بال وچوں
پھوک اکھراں دا بانی رہ گیا اے معنے لے گیا کوئی نکال وچوں

کر کے رتا گو اپنا رنگ شامل، حرف کاڑے کر لے لال وچوں
وچ اپنا آپ نہ جے نہ پایا ککھ لبھنا نہیں بھری پال وچوں

چور ہووے نہ سادھ دی بنگلے ای لبھ لوؤ جواب سوال وچوں
چلن والڑا چلدا چال جیہڑی اوہدی اوہ ناہیں ہندی چال وچوں

پیٹ چیر کے ویکھ لو بلبے دا ہندا کیہڑا برآمد اے مال وچوں
دونویں نزع جہی کسمبنی چھیڑ دیندے، کو جہے نہیں بجز وصال وچوں

جاگ لاکے وانگ تنویر ہوراں، سارے اکھ نہیں سوچ دے رڑک چھڈے
مکھن اپنا سانجھ سنجھال غزلے! اساں کڈھ لیا مقطعے دا وال وچوں

و کھو وکھ اے جُوہ تے کیہ ہو یا اگے مالک دا آخر ہاں مال دونویں
ساونجھ رتے دی مُڈھلی ساونجھ اپنی بَدھے اگے ای کَلے دے نال دونویں

پندھ چھوہیاسی میں تے دل رَل کے رہے چلدے صدیاں سال دونویں
تینوں اَجے وی پتا نہیں بے خبرا! دُھروں رہے آں تڈھ نوں بھال دونویں

کدے چوٹھیاں کدے گروٹھ وڈھ کے مو جاں مانپے چسکیاں نال دونویں
پیرے! میں تے توں اک دوسرے تے ہو گئے آں اَج حلال دونویں

پائی رکھدے کھچ دھروہ مینوں جین کر دے پے محال دونویں
اک دل تے دوسری چندڑی جہی لے جا آن کے اپنے نال دونویں

شعر آکھنے مورتاں واہ واہ کے کدوں سکھے سی اسماں کمال دونویں
میں اتے تنویر "عطائی" جیسے پے ورل پج ٹھو کدے پھال دونویں

کیہ عالم تے فلسفی مُدتاں توں کڈھ رہے نیں اگے ای سوال دونویں
اگو اک جواب چا عشق کڈھیا، عُمر ایویں ای بیٹھے نیں گال دونویں

جام اتے کتاب نہیں دو چیزاں دونویں ناں ایہہ اگے ای چیز دے نیں
میں شاعر تنویر تے توں ساقی، سَمع اگو ای رہے آں بال دونویں

لاہ ہنڈھپاں ورتیاں تھگڑیاں نوں، ولسِ نوواں میں روز وٹا لیناں
 موئے ماضی دا نہیں وجود رہندا، جدوں حال نوں حال کھدا لیناں

کدے بلّھا، فرید، سلطان باہو، کدے وارث شاہ نام رکھا لیناں
 میں شاعر مجاز حقیقتاں دا، سدا سجرے رُوپ ہنڈا لیناں

میں سپاں دی نسل نوں جاننا واں، ڈنگ فیروی جان کے کھا لیناں
 بھلا زہر کیہ میرے تے اثر کرنا، منتر پہلاں ای پڑھ پڑھا لیناں

سکھی اکھ نے نہیں ندید وائیں، مستا لونا جو ملدا کھا لیناں
 آہر پاہر کر دیندا اے رب کوئی، کچھ آپ وی ہتھ ہلا لیناں

اجے لاوین نہ حد نوں ہتھ سُرتے! ٹھہر تیرا وی کر اُپا لیناں
 ڈگگی ہوئی اے بوتل چِچ مُدتاں توں، لال پری نوں ہنّے اڈا لیناں

جتھے ہندی اے بڑی ای بھیر کدھرے، اوتھے یار نوں ہتھ پھڑا لیناں
 کسے خاص تماشے دا ٹھکر ناہیں، جو دِسا ویکھ وکھا لیناں

قیدی نہیں تنویر میں موسماں دا، بدل لیناواں اپنی رُت ااپے
 ہو جائے جاں جی چِچِ جس پیدا، مینہ اکھیاں وچوں وِرها لیناں

و

پانہ پھڑ کے توڑا پڑا دیوے کوئی لبھا جے ایہو جیہا یار؟ بولو!
نہیں لبھاتے آو میں لبھ دیناں ' بولو "یا سرکار" سرکار بولو!

سمھو اپنی دھون لفائی پھر دے کون چکدا کسے دا بھار؟ بولو!
نیں کیتی اے جاری وچکار جنہے آکھو اوہنوں ای لا دے پار بولو!

اٹھو کم نبیڑ لو نس بھج کے ایدوں پہلے کہ گھڑی نوں پار بولو
ٹرے ٹرے چلو نال حوصلے دے نال نال اوہدی جے جیکار بولو

ات چائی سی جیسڈے جو بنے نے کتھے گئی اے اوہ ٹیار بولو!
دوروں نیڑیوں اکھیاں سیکڈے ساؤ ہن بچھ کیوں گئی اے نار؟ بولو!

ساقی چکھدا پھردا پاندھیاں توں مر گئے نہیں کیہ میخوار؟ بولو!
گنڈھ لیا جے عقل دے نال گانڈھا توڑئی جے نشے دی تار؟ بولو!

مُونہہ میٹ کے بہہ رہے مورییاں چوں کوئی جا کے وچ دربار بولو!
ست پڑھیاں تیک رجا لئیاں ہور مارنی کئی گُو مار؟ بولو

جھٹ جی پشوری نہیں کرن آئے لینا کیہ اے کسے نے غزل سُن کے
بھانویں سٹا تقریر دا نہ نکلے کڈھن واسطے بل بخار بولو!

ویکھاں بھلا اوہ کوہ منیجدا نہیں؛ میلا بن کے اوسدے گھار چلو
 کھڑا ہو کے کہے گا جی آیاں بیٹھا ہووے گا وچ دربار چلو

تالے توڑن دی جاچ اے پچھلیاں نوں؛ لکھ گنڈیاں بندرے مار چلو
 اوتھے لوڑ نہیں کسے وی نک سک دی ساراٹھ کے اتھے ای بھار چلو

اک جھلک وکھان چ ہرج کیہ اے عاشق آئے نہیں کرن دیدار؛ چلو
 نظر پتھر نوں پاڑ دوپھاڑ کر دی ہو جائے نہ متے ٹپار؛ چلو

اک دوجے دی اُنگی نہیں چھڈنی؛ پکا کر کے قول قرار؛ چلو
 توڑ تیکراں اکنا تھکنا نہیں؛ متے چھڈ کے ادھ وچکار؛ چلو

میں کون آں سوہنیو! کہن والا پال بنھ کے وچ قطار؛ چلو
 سرک سا جھی اے گل مسافراں دی؛ اگوں ہٹ جاؤ یا سرکار؛ چلو

لین دین نیڑ لو آب وچھی؛ آپو اپنا مالا تار؛ چلو
 وقت تھوڑا چہا رہ گیا رخصتی دا؛ جیہڑا سور دا کم سوار؛ چلو

آ گیا اے مڑھکا اکھراں نوں؛ متھا بھنڈا پیا بخاریے دا
 اکھو! وس کے پوہ دے مینہ وانگنوں؛ تتی غزل دا کالجا ٹھار؛ چلو

راہی راہ نیں اپنا بھُل جانڈے، ایویں دِنے نہیں پائی دی بات بچہ!
آجاسن کہانیاں اُپ ٹرکے پے لکین دے ذرا گور ات بچہ!

نظر سرتے نہ جے سوار کر لے ہندی حُسن دی کیہ اوقات بچہ!
وانگ پنچھیاں رُوپ اے اڈ جاندا، لا بہویں نہ کدھرے گھات بچہ!

رہیا نہیں رواج تے کیہ ہویا، لئی بیٹھا رہو قلم دوات بچہ!
لیکھ اپنے لکھن دا وَل سکھ لے، متے کریں قبول خیرات بچہ!

نک سُنک کیہ سانجھ کے رکھیا ای، اندر پا کے ویکھ لے جھات بچہ!
رہندا بناں کمائی توں گھار خالی، ایویں سَور دے نہیں حالات بچہ!

تینوں مُونہہ زبانی میں کیہ دساں، عشق کسراں دی واردات بچہ!
جہے مینہ پچ بھج کے ویکھیا نہیں، اوہنوں کیہ جے ہوئی برسات بچہ!

ہر قوم چوں جگنو جم پندے، خاص ہندی نہیں کوئی وی ذات بچہ!
کون مُلاں ملنگ تے چور، ساڈھو بندے سبھو نہیں اک جمات بچہ!

دِتا رِب دا کھاؤ پے وَنڈ چُنڈ کے دیو دُکھ تنویر نہ کسے تائیں
ایہو حکم قرآن مجید دا اے ایہو لکھیا وچ تورات بچہ!

ے

مٹی کدے فرشتے نہیں جمدی، بندے ذات میں بھانویں وٹا جانڈے
جس طرح دے ہندے نہیں جان والے، او سے طرح دے پرت کے آجانڈے

پنڈے بدل دے رہندے نہیں ہرڑتے، ادل بدل پچ ہنڈھ ہنڈا جانڈے
بتر بن دی کوں نہیں نظر آوندی، بن ایویں ای بنت بنا جانڈے

بلا قصد ایہہ پاپی گناہ جیہے، جانڈے جانڈے میں نیند اڈا جانڈے
وچ خواب دے رہندے نہیں نال میرے، جیہڑے جاگدیاں انگ چرا جانڈے

اودا ناں کیہ بکھاں دے ہتھ آیا، پڑھ پڑھ کے کری دُعا جانڈے
پتا نہیں کیہ بھکھے جہے منگدے نہیں، ایناں پتااے مینوں رجا جانڈے

ماری گٹی دے پے آں ساہ لہندے، تو سا سمجھ کے ملے جو کھا جانڈے
ہندی وس دی گل تے ہن تیکن، اسیں دُنیا چھڈ چھڈا جانڈے

آون لئی اُن پڑھاں دے نال سانویں، اسیں پڑھیا کوں بھُلا جانڈے
حرف اُکرے سینوں نہیں ملدے، نہیں تے اگ کتاباں نوں لا جانڈے

میرا ناں تنویر جے نہ ہندا، ایہو جہا ای ہونا سی فیر وی میں
ایہہ وکھری گل فقیر جہے نوں، تسیں آن کے شاہ بنا جانڈے

جھڑ گئے مُرجھا کے ڈالیاں توں، کجھ بن کے سجرے ہار وک گئے
فجرے کھلرے دِن اڑوڑیاں تے راتیں جیہڑے سی وِچ بازار وک گئے

مُل پایا نہ مُلاں نے بندیاں دا، بیعت ساقی دی کر میخوار وک گئے
بوٹل پوری دی قیمت اے کیہ خورے، اک گھٹ توں لکھ ہزار وک گئے

مُل پَندنا نہ ویکھیا بھولیاں دا، تگوں بن کے جعلی ہُشیار وک گئے
پسی چھوڑا ذرا گو قد ساڈا، اسیں ہو کے پتاں دے بھار وک گئے

کنہے پڑھنا سی کسے دا کوئی کالم، اوہدے پچ نیں سبھ لکھیار وک گئے
چھپی اوہدی تصویر تے گا ہک ٹٹ پے، گھڑی اک چ کل اخبار وک گئے

ویکھ اوسدے لشکدے مُکھڑے نوں، سنے سونے دے سبھ سُنیاں وک گئے
گھر کسے دا کنہے وساونا سی، سنے تختیاں کنیاں دے گھار وک گئے

بولی جھوٹھ نے لائی جاں ودھ چڑھ کے، کجھ نقد تے کجھ ادھار وک گئے
قدر پائی نہ سچ دی کسے اُکا، لوکی دین ایمان وسار وک گئے

بے خبر بازار دے بھاء کولوں، ہوسی نگرے لگ کے کوئی بیٹھا
چاہ پی تنویر کجھ حوصلہ کر، کدوں شہر دے سارے فنکار وک گئے

ویلھڑ بیٹھ کے نگرے رہن گھر دے، ڈلھ پیندے ایمان مفروضیاں تے
 حقہ گل کوئی ہے تے کرو باوا! میرا نہیں ایمان مفروضیاں تے

بتر بتر پیا ویکھناں کوئی لوکی، وچھ وچھ پے جان مفروضیاں تے
 گروکھوچری پھری گل کر دا، چیلے راضی ہو جان مفروضیاں تے

میں آپ وی گھاڑو آں بڑا وڈا، میرا رہندا اے دھیان مفروضیاں تے
 داڑھی بگی نہیں اپنی نظر آؤندی، ہویاں بڈھیوں جوان مفروضیاں تے

پیدامادے چ ہندی اے کوئی حرکت، سٹا پجیا آن مفروضیاں تے
 نہیں جان دے جین دا کیہ مقصد، لوکی جین ہنڈان مفروضیاں تے

پتا نہیں کیہ نکلے لاٹری چوں، لوکی شرط پے لان مفروضیاں تے
 ڈوھی سوچ چ پیندے نہیں کدی مورکھ، پے کم چلان مفروضیاں تے

کوئی کجھ کہندا، کوئی کجھ کہندا، قائم ہر بیان مفروضیاں تے
 کیہڑا سچ تے کیہڑا اے جھوٹھ خورے، جیندا پیا انسان مفروضیاں تے

بے مکھ جہا کوئی بخاریاوا! بیٹھا، ٹھہ کے ذہن دے عرش اُتے
 جیہڑے کوٹھے چ تاڑیا رب لوکاں، قائم لامکان مفروضیاں تے

ہویا حکم تے آپے اوہ بوہڑ پوسی؛ ایناں ہوئی دا نہیں غمناک ہیرے!
کاں بولدے رہن بنیریاں تے؛ نہیں لاسیدی جھوٹھڑی جھاک ہیرے!

دس اوسدی بھلا اوقات کیہ اے راٹھ چو چکے دا جیہڑا چاک ہیرے!
تینوں کس بد بخت نے مت دی؛ نال رانجھنے گنڈھ لے ساک ہیرے!

پیار جدا سگری خبر بن کے؛ پہنچ چاندی اے ملکہیں ڈاک ہیرے!
عاشق رکھن کھاں کتے وی پیر پوتے؛ سُن لیندا اے جگ کھڑاک ہیرے!

نال صدق لا تَقْنَطُوا پڑھ کے؛ منوں دھو نراسی دی خاک ہیرے!
آ جائے گا جو گیڑا بن کے اوہ اکھاں میٹ کے مارسو ہاک ہیرے!

کیہ ہوند انہوند دا غم کھانا؛ جسم قبر دی اک خوراک ہیرے!
ایڈا کھیہڑا نہیں کریدا مٹڑی دا؛ عشق ہندا اے پنڈیوں پاک ہیرے!

وارث شاہ توں سُن کے عشق تیرا؛ عشقے گئے نیں بڑے جواک ہیرے!
وچ کالج دے آن کے ویکھ گڑیاں؛ ہین تدھ توں ودھ بیباک ہیرے!

نرا رانجھا ای نہیں چنھاں ٹپیا؛ غوطے کھادھے نیں ہور بتھیریاں نے
اگو توں ای نہیں تنویر جیسے؛ ایس نیں دے بڑے تیراک ہیرے!

بہہ جائے جاں پنگھ تے‘ جی کردا‘ ہتھ توڑ اَسماناں نوں لا آئیے
کر آویئے چن دے نال گلاں، عرشیں تِج کے دیکھ خدا آئیے

نہیں نال زمانے دے صلّح ہندی، جدوں کسے تھیں اکھ لڑا آئیے
ہر شے پرانی اے ہو جاندی، جیکر دل تھیں دل وٹا آئیے

چکّہ گردش نکھٹی نے چاڑھ چھڈئے، چلو گیڑا دربار دا لا آئیے
بھلا کیہڑا نہیں پیراں دے ہل وگدئے، کچھ وِچ بھنڈارے دے پا آئیے

اوہ جگہ نہ کدھرے بھل جاوئے، جتھے بھج کے بوتل لکا آئیے
میں کہنا واں اندرے سٹ لیتے، رتّا مُولوں ای چلو مُکا آئیے

حیلے بڑے بنائے نین سائیں سوئے، ڈھیری آس دی کدی نہ ڈھا آئیے
کیہ ہو یا دیہاڑی جے نہیں لگی، لنگر داتا دے چل کے کھا آئے

چلو چھپھڑے سٹ کے وِچ راوی، اج سر توں ٹال بلا آئیے
قیدی موت دا کیوں نہ بری ہووئے، جدوں چڑیاں چار چھدا آئیے

چلو ڈیرے ملزگاں دے گٹ ہو کے خالی ہو کے آویئے نوں سر یوں
کچھ رہے نہ یاد بخاریا او! اگّا پچھا ای سارا بھلا آئیے